

# Notat: Vurderinger av konsekvenser av forslag til kuttliste

## Bakgrunn

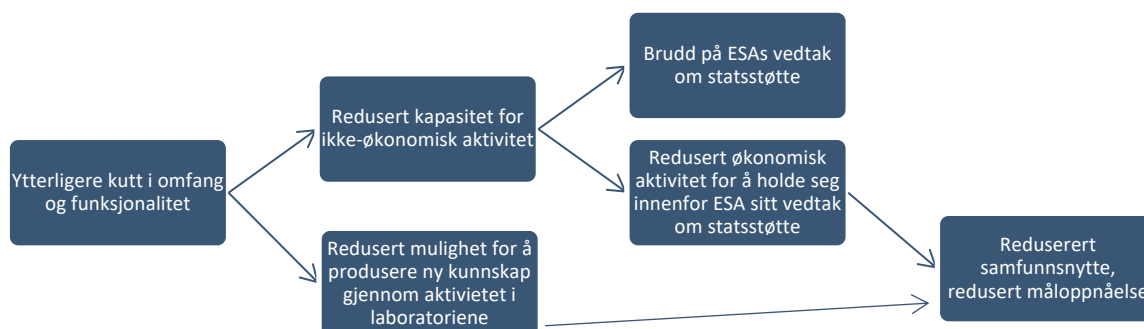
I planleggingen av Ocean Space Center (OSC) er det i flere omganger vurdert potensialet for kostnadsreducerende forenklinger og reduksjoner i omfang som har blitt presentert i en kuttliste. Flere kutt er også foretatt de siste årene som har resultert i et mindre omfang og en lavere kostnad enn hva som opprinnelig lå til grunn som konseptet. Fra 2020 til i dag, gjennom forprosjektfasen, har prosjektet kuttet om lag 1,5 mrd NOK i kostnadsramme. Noe som har redusert omfang av både bygningsmasse og redusert funksjonalitet sett i forhold til Statsbygg sitt styringsdokument som grunnlag for KS2 etter forprosjektfasen. Flere kutt kan dermed påvirke konseptet og muligheten for å realisere gevinster som følge av forskning og utdanning ved senteret. Når det nå foreligger nye forslag til kutt og reduksjon i omfang og funksjonalitet bør det vurderes hvordan dette påvirker gevinstene og måloppnåelse for gevinster av aktiviteten ved senteret. Samtidig kan ytterligere kutt medføre konsekvenser for forholdet mellom ikke-økonomisk aktivitet og økonomisk aktivitet og dermed også forutsetningene for ESA sitt vedtak om statsstøtte<sup>1</sup>.

Det har vært flere revisjoner av foreslåtte nye kostnadskutt, se vedlegg for nyeste oversikt. Disse omfatter blant annet redusert funksjonalitet i flere av bassengene. Disse foreslåtte kuttene kommer i tillegg til tidligere gjennomførte kutt.

## Konsekvenser som følge av foreslåtte kutt

De mulige konsekvensene som følge av ytterligere kutt i omfang og funksjonalitet er vist i figuren nedenfor.

Figur 1 Mulige konsekvenser som følge av ytterligere kutt i omfang og funksjonalitet<sup>2</sup>



I det følgende beskriver vi foreslåtte kutt og mulige konsekvenser.

<sup>1</sup> <https://www.eftasurv.int/newsroom/updates/esa-greenlights-norways-financing-ocean-space-centre>

<sup>2</sup> Det vil ikke være aktuelt å bryte ESAs vedtak om statsstøtte selv om dette er tegnet opp i figuren.

## Mulige konsekvenser av kutt som påvirker muligheten for ikke-økonomisk aktivitet

ESA har fattet vedtak om at prosjektet slik det ble foreslått ikke faller innenfor reglene for statsstøtte.<sup>3</sup> En sentral forutsetning for vedtaket er at den samlede økonomiske aktiviteten ved senteret ikke overstiger en terskel på 20 prosent. Videre har norske myndigheter forpliktet seg til å gjøre årlige revisjoner av at kravet er oppfylt, og kreve tilbakebetaling av statsstøtte dersom dette skulle inntreffe etter en «clawback-regel» beskrevet i vedtaket. En oversikt over de ulike delene av Ocean Space Centre sine fasiliteter og forventet økonomisk og ikke økonomisk aktivitet er presentert i Tabell 1. Som vist i tabellen er økonomisk aktivitet forventet å ligge på 18,7 prosent og det er således lite rom for å redusere kapasiteten ved OSC for de ikke-økonomiske aktivitetene uten å komme i fare for å overstige grensen. Dersom det blir klart at den økonomiske aktiviteten i fremtiden er forventet å overstige 20 prosent permanent vil tiltaket vurderes som «ny støtte» og falle utenfor regelen om «purely ancillary», og dermed kunne regnes som ulovlig statsstøtte.

Tabell 1 Oversikt over forventet aktivitet ved OSC fordelt på økonomisk og ikke-økonomisk aktivitet.

LABORATORY	Operator	Annual hours capacity	Economic activity		Non-economic activity
			%	hours	hours
Flexlab (wet)	NTNU	15 580	7 %	1 107	14 473
Flexlab (dry)	NTNU	21 648	6 %	1 304	20 344
Total Flex-lab	NTNU	37 228	6 %	2 411	34 817
Fjordlab	NTNU/SINTEF	93 460	20 %	18 298	75 162
Machine lab	SINTEF	9 400	21 %	1 998	7 402
Construction lab	SINTEF	46 368	23 %	10 440	35 928
Total SINTEF operation (dry)	SINTEF	55 768	22 %	12 438	43 330
Ocean basin	SINTEF	2 350	80 %	1 880	470
Sea keeping basin	SINTEF	2 350	80 %	1 880	470
Cavitation tunnel	SINTEF	2 350	20 %	470	1 880
Total SINTEF operation (wet)	SINTEF	7 050	60 %	4 230	2 820
Educational facilities	NTNU	12 600	10 %	1 260	11 340
<b>Total OSC (incl. Fjordlab)</b>		<b>206 106</b>	<b>18,7 %</b>	<b>38 637</b>	<b>167 469</b>

Table 2. The OSC's non-economic and economic use estimate.

De foreslåtte kuttene kan tenkes å innvirke på den totale kapasiteten for ikke-økonomisk aktivitet. Det bør derfor utredes nærmere de underliggende forutsetningene for å realisere de ulike delene av økonomisk og ikke-økonomisk aktivitet. Redusert funksjonalitet kan bidra til at en gitt aktivitet ikke kan gjennomføres. Videre vil redusert kapasitet gjøre at prosjekter som anses om økonomisk aktivitet ikke kan gjennomføres dersom behovet for kapasitet er tilstrekkelig høyt i et gitt år.

Det er tre mulige scenarier som kan inntreffe eller har økt sannsynlighet for å inntreffe dersom den foreslåtte kuttlisten implementeres:

- **En revidert kapasitetsberegning vil vise at den totale økonomiske aktiviteten over tid vil overstige terskelen på 20 prosent.** Tiltaket som helhet vil dermed ikke lenger anses å falle utenfor statsstøtteregulverket og kan som helhet bli vurdert som ulovlig statsstøtte. Det vil da trolig ikke være mulig å gjennomføre prosjektet i sin nåværende form. Kuttene som foreslått kan gi fare for at man kommer over denne terskelen, gitt at noen kapasitetsestimater for ikke-økonomisk aktivitet ikke vil kunne realiseres.

<sup>3</sup>ESA, Vedtak 288/21/COL, 15. desember 2021.

- **OSC vil i enkeltår overstige terskelen for økonomisk aktivitet** og vil være forpliktet til å tilbakebetale statsstøtte basert på det totale kapasitetsnivået til økonomisk kapasitet tilsvarende investerings størrelse, delt på nedskrivningstiden på 60 år, ganget med prosentandelen for økonomisk aktivitet pluss renter.<sup>4</sup> Dette vil få betydelige konsekvenser for senterets økonomi og budsjetter.
- **OSC vil være nødt til å nekte økonomisk aktivitet ved senteret** for å sikre at de holder seg innenfor 20 prosents grensen. Kostnadene for de ulike fasilitetene ved OSC bygger i hovedsak på investeringskostnader, og det er videre forventet at store deler av drifts og vedlikeholdskostnadene er uavhengige av faktisk aktivitet i anleggene. Reduksjon i aktivitet et gitt år vil derfor ha liten innvirkning på OSCs investerings og driftskostnader. En slik reduksjon i kapasitet for økonomisk aktivitet vil derimot ha store negative konsekvenser for gevinster og samfunns- og effektmål, da disse forutsetter kontinuerlig drift og forskningsaktivitet av høy kvalitet på senteret. Det vil dermed også kunne oppstå et stort bedrifts- og samfunnsøkonomisk tap dersom OSC skulle ha utnyttet kapasitet som resultat av en arbitrær grense for kapasitet.

Da de konkrete konsekvensene av kuttene for OSCs totale ikke-økonomiske kapasitet er ikke tilstrekkelig undersøkt bør et bør gjøres undersøkelser for å sikre at eventuelle kutt ikke påvirker beregningene gjort i Tabell 1. Dette vil potensielt ha uholdbare økonomiske konsekvenser for OSC ved tilbakebetaling av statsstøtte, eller potensielt kunne påvirke gevinstrealiseringen i stor grad som en konsekvens av kunstig redusert kapasitet ved driften.

Av de tre scenariene anser vi det første som åpenbart uholdbart. Videre vil det andre scenariet også vil ha betydelige økonomiske konsekvenser som vil være såpass uhåndterbare at scenario tre er det mest sannsynlige. Kuttene vil dermed kunne føre til at den økonomiske aktiviteten ved senteret vil måtte reduseres, noe som igjen vil kunne ha konsekvenser for gevinster, samfunnsnytt og senterets lønnsomhet.

### Mulige konsekvenser for gevinster – samfunnsnytte og effektmål

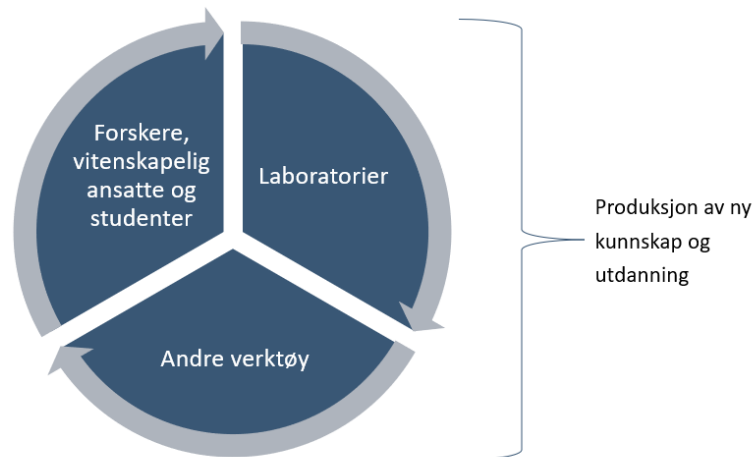
Kuttene kan i seg selv også direkte påvirke de forventede gevinstene og målene gjennom redusert funksjonalitet og dermed også redusert aktivitet ved senteret. Dette er også tidligere beskrevet i gevinstrealiseringsplanen og i styringsdokument. Der er det tydelig beskrevet at det ikke bare kan gjennomføres ulike kutt uten å se det i sammenheng med hele senteret og hvordan de ulike delene i senteret er ment å bygge opp under hverandre for å sikre gevinster og måloppnåelse. Det er forventet store samfunnsøkonomiske gevinster fra OSC, og flere av disse realiseres utenfor selve senteret. Det er derfor essensielt at eventuelle kutt ses i sammenheng med gevinstrealiseringsplanen og vurdere de opp mot potensialet for å realisere de samfunnsøkonomiske gevinstene de enkelte tiltakene/funksjonene er ment å bidra til, både enkeltstående og i senteret som helhet.

---

<sup>4</sup> Se paragraf 105 i ESAs vedtak. Støtten kan være gjenstand for 50 prosent rabatt på tilbakebetalingen i henhold til GBER-regelverket.

Det som sikrer gevinstene og måloppnåelse for OSC er at man produserer ny kunnskap og det gjøres gjennom en kombinasjon av kompetanse, funksjonalitet i laboratoriene og andre verktøy slik vist i Figur 2. Der disse er gjenstand for kutt vil det også påvirke gevinster og måloppnåelse.

Figur 2 Elementer ved OSC som påvirker gevinstene og måloppnåelse.



Ved å gjennomføre nye kutt, særlig i kombinasjon med de andre kuttene som allerede er gjennomført vil dette samlet kunne påvirke helheten i senteret og den samlede funksjonaliteten ved laboratoriene og verktøyene som vil kunne brukes. Samlet kan flere relativt små kutt påvirke helheten ved at man reduserer det planlagte konseptet til et mindre konsept der man ikke lenger har et unikt senter med funksjonalitet som skiller seg fra andre forskningssentre. Å redusere dybde eller annen funksjonalitet i flere av laboratoriene, undervisningsrom, kontorområder og lesesaler samtidig påvirker helheten i senteret og det unike ved senteret og det valgte konseptet. Det rådes derfor mot å gjennomføre ytterligere kutt før det er nøye utredet hvordan dette påvirker mulighetene for å realisere gevinstene gjennom å tilby forskning i verdensklasse.